

7. *The Economist Intelligence Unit's index of democracy* [Electronic resource] / *The Economist*. – Mode of access : <http://www.eiu.com>
8. *Капитализация фондового рынка* [Электронный ресурс] // Система ИАССЭП. – Режим доступа : <http://data.cemi.rssi.ru/isepweb/cokapfr.asp>
9. *Рейтинг стран мира по уровню процветания*. Гуманитарная энциклопедия [Электронный ресурс] // Центр гуманитарных технологий. – 10.06.2011 (последняя редакция: 03.11.2015). – Режим доступа : <http://gtmarket.ru/ratings/legatum-prosperity-index/info>

Стаття надійшла 01.04.2016

УДК 330.3:331.5:338.2:378

М.П. Денисенко, С.В. Бреус
Denysenko, M.P., Breus, S.V.

Економічна безпека вищих навчальних закладів з урахуванням тенденцій ринку праці

Economic security of higher education institutions subject to trends in the labor market

У статті здійснено аналітичне дослідження економічної безпеки вищих навчальних закладів з урахуванням основних тенденцій ринку праці та в цьому контексті запропоновані адекватні сучасним умовам заходи.

Ключові слова: економічна безпека, ринок праці, вища освіта, вищі навчальні заклади, держава, роботодавці.

This article provides an analytical study of economic security of higher education institutions with allowance made for the main trends in the labor market, and in this context it proposed measures that are adequate to modern conditions.

Keywords: economic security, labor market, higher education, higher education institutions, state, employers.

Постановка проблеми. За сучасних реалій розвитку економіки України відбувається нагромадження диспропорцій на вітчизняному ринку праці, які спільно з іншим характеризуються поширенням тенденцій невідповідності рівня підготовки випускників вищих навчальних закладів (ВНЗ) потребам економіки, держави та вимогам роботодавців.

У цьому контексті як перед ВНЗ, так і перед державою постає важливе завдання забезпечення економічної безпеки, сприяти чому може підготовка висококваліфікованих випускників, які будуть затребувані як на вітчизняному, так і на міжнародних ринках праці з урахуванням нарощування процесів глобалізації, що відбувається на всіх рівнях (економічному, політичному, соціокультурному, освітньому тощо), реалізації євроінтеграційних пріоритетів України та переходу до економіки знань (освіта є одним із основних видів діяльності, що беруть участь у

створенні людського капіталу, а в економіці знань основою рушійною силою прогресу стає людина, оскільки саме вона створює знання [1]).

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Відповідно до проблематики дослідження основні наукові результати з точки зору сутності ринку праці, його механізму функціонування та взаємозв'язку з освітою, у т.ч. і вищою, певною мірою охарактеризовані в працях великої кількості науковців. Серед них варто виділити таких, як: Д. Богиня, Т. Боголіб, О. Грیشнова, В. Гриньова, І. Грищенко, Г. Завіновська, А. Загородній, С. Єрохін, Н. Єсінова, Є. Качан, А. Колот, В. Кремень, К. Корсак, В. Куценко, В. Луговий, В. Мартинюк, Ю. Маршавін, О. Могильний, С. Мочерний, В. Федоренко.

Відаючи належне науковим здобуткам учених з проблематики, що досліджується, слід зазначити, що все ще не отримали комплексного висвітлення в науковій літературі аспекти, пов'язані з проведенням глибоких аналітичних досліджень щодо забезпечення економічної безпеки вищих навчальних закладів з урахуванням взаємодії держави, ВНЗ та роботодавців на ринку праці.

Мета статті полягає у здійсненні аналізу процесів забезпечення економічної безпеки вищих навчальних закладів та розробці адекватних сучасним умовам заходів забезпечення їх економічної безпеки з урахуванням основних тенденцій ринку праці у сфері вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах не простежується роль та механізм взаємодії держави на ринку з вищими і, як зворотній ефект, вплив елементів ринку праці на забезпечення економічної безпеки ВНЗ, економічний розвиток країни та забезпечення

Денисенко Микола Павлович, доктор економічних наук, професор, Київський національний університет технологій та дизайну (Київ);

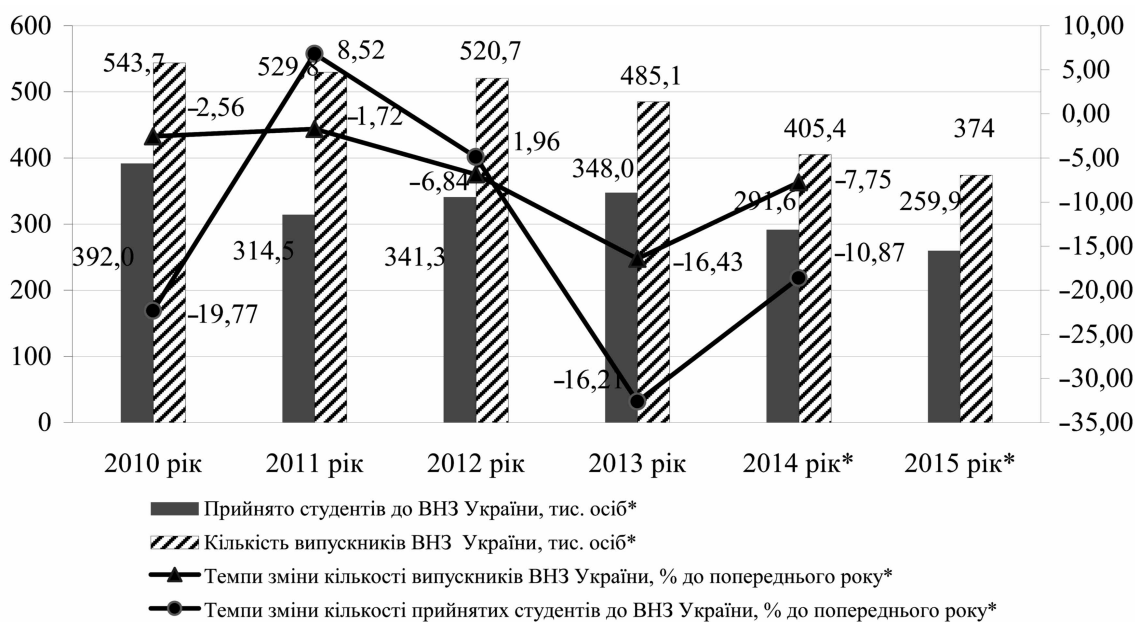
Бреус Світлана Василівна, кандидат економічних наук, доцент, Київський національний університет технологій та дизайну (Київ).

Denysenko, Mykola Pavlovych, Dr. S. (Econ.), Professor, Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv);

Breus, Svitlana Vasylivna, PhD (Econ.), Docent, Kyiv National University of Technologies and Design (Kyiv).

© Денисенко М.П., Бреус С.В., 2016

© Denysenko, M.P., Breus, S.V., 2016

*Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Рис. Кількість прийнятих студентів та випусників ВНЗ України, темпи їх зміни, у % до попереднього року

Джерело: розраховано за даними [3].

економічної безпеки держави. Іншими словами, є недоконалим механізм, завдяки реалізації якого відбувається взаємодія випусників вищих навчальних закладів та роботодавців шляхом узгодження ціни на інтелектуальний капітал та умов праці між ними з урахуванням іміджу вишів, що сприяє залученню інтелектуального капіталу нації до сфери національного виробництва та забезпечення економічної безпеки ВНЗ та держави. Таким чином слід зауважити, що лише за умови підготовки фахівців світового рівня може стати реальністю сталий тренд економічного зростання держави.

Згідно з Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затвердженими Міністерством економічного розвитку і торгівлі України №1277 від 29.10.2013, економічна безпека – це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання.

За сучасних реалій розвитку економіки України у наукових працях немає сталості у трактуванні поняття “економічна безпека ВНЗ”. Вона найчастіше характеризується як стан ВНЗ, в якому наявних ресурсів достатньо для запобігання, послаблення або захисту від загроз діяльності вишу [2].

У цьому контексті доцільно зазначити, що поглиблення диспропорцій, що існують на вітчизняному ринку праці з урахуванням невідповідності потреб ринку праці, економіки та вимог роботодавців обсягам та якості підготовки випусників ВНЗ, у свою чергу призводить до збільшення рівня безробіття, зокрема серед випусників вишів.

У результаті відбувається нарощування таких негативних тенденцій у сфері економічного розвитку країни:

1. Зменшення кількості випусників вищих навчальних закладів. За даними Державної служби статистики України [3], протягом 2010–2015 рр. спостерігається зменшення кількості випусників ВНЗ (до прийняття Закону України “Про вищу освіту” №1556-VII від 01.07.2014 ВНЗ поділялись за рівнями акредитації на ВНЗ

I–IV рівня) на 31,24 % у 2015 р. відносно 2010 р. (див. рис.).

Наведені на рис. дані свідчать про нарощування негативних тенденцій розвитку вітчизняної вищої освіти, у результаті чого відбувається поглиблення розриву якості підготовки фахівців для потреб економіки та зниження рівня матеріально-технічного забезпечення ВНЗ, що здійснюють підготовку фахівців.

2. Збільшення частки непрацевлаштованих випусників загальноосвітніх та вищих навчальних закладів (ЗОНЗ та ВНЗ). Дані про кількість прийнятих студентів та випусників ВНЗ України наведено у табл. 1. Так, протягом 2010–2014 рр. відбувалось щорічне зменшення загальної кількості безробітного населення віком 15–70 років, проте у 2014 р. порівняно з 2013 р. їх кількість збільшилась на 22,33%, а порівняно з 2010 р. – на 7,8%.

Також досить значною (за даними табл. 1) є частка непрацевлаштованих випусників ЗОНЗ та ВНЗ, яка у 2014 р. становила 17,3%, у 2010 р. – 15,7%. Частка безробітних з інших причин незайнятості протягом 2010–2014 рр. набагато менша (переважає, як видно з табл. 1, тільки частка вивільнених з економічних причин: у 2010 р. вона становила 39,3%, а у 2014 р., незважаючи на збільшення кількості безробітного населення, була дещо меншою – 31,6%; а частка працівників, звільнених за власним бажанням, зросла у 2014 р. порівняно з 2010 р. і становила 36,4 та 29,6% відповідно).

Важливим фактором, що впливає на такий стан справ, є збільшення кількості абітурієнтів, які вступають на популярні, однак не затребувані в сучасних умовах напрями підготовки/спеціальності і не віддають перевагу при вступі вкрай дефіцитним з точки зору забезпечення потреб промисловості та економіки в цілому спеціальностям, подальше працевлаштування за якими для них не пріоритетне через низький рівень оплати праці на підприємствах та скорочення їх кількості в сучасних умовах. У результаті дії зазначеного фактора відбувається зменшення мобільності робочої сили, подальша локалізація випусників ВНЗ у великих містах. Проте у сучасних умовах розвитку економіки України багато вітчизняних орга-

Таблиця 1. Безробітне населення (за методологією МОП) за причинами незайнятості у 2010–2014 рр. (у середньому за період)

Роки	Безробітне населення віком 15–70 років, усього, тис. осіб	Темп зміни безробітного населення віком 15–70 років, % до попереднього року	за причинами незайнятості, %						
			вивільнені з економічних причин	звільнені за власним бажанням	деобізовані з військової строкової служби	не працевлаштовані після закінчення загальноосвітніх та вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації	звільнені за станом здоров'я, через оформлення пенсії за віком, інвалідністю	звільнені у зв'язку із закінченням строку контракту	інші причини безробіття
2010	1 713,90	–	39,3	29,6	1,3	15,7	0,9	10	3,2
2011	1 661,90	–3,03	34,6	32,6	1,2	18,3	0,9	9,2	3,2
2012	1 589,80	–4,34	32,3	36,5	1,4	17	1,5	8,4	2,9
2013	1 510,40	–4,99	30,3	38,4	1	17	1,2	8,1	4
2014 ¹	1 847,60	22,33	31,6	36,4	0,3	17,3	1,4	7,8	5,2

Джерело: розраховано за даними [4].

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

нізацій відчувають дефіцит кваліфікованих бухгалтерів, фінансових аналітиків, податкових консультантів, юристів, а також інших фахівців при їх надлишку на ринку праці. Однією з причин цього є недостатність практичного досвіду більшості випускників ВНЗ та низький рівень їх підготовки (не обсяг отриманих знань, а здатність ефективно працювати у швидкоплинному професійному середовищі та гнучко реагувати на його вимоги) [5].

Згідно з даними [6] за результатами вступної кампанії 2014 р. популярними були такі спеціальності: “право, фінанси і кредит, облік і аудит, комп’ютерні науки, психологія, філологія, менеджмент, машинобудування, туризм”. За рейтингом до найкращих вишів відносяться такі (за даними того ж джерела – [6]): Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут”, Національний університет “Києво-Могилянська академія”, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Національний авіаційний університет.

А відповідно до даних [6] Київського міського центру зайнятості (з урахуванням того, що Київ найпривабливіший у контексті працевлаштування й оплати праці поміж регіонів України) найбільші перспективи мають професії IT-сфери. Також значні шанси на працевлаштування є у випускників сільськогосподарських ВНЗ з набутими спеціальностями: ґрунтознавство, тваринництво, тех-

нологія переробної промисловості (ґрунтується це на тому, що Україна має значний потенціал в аграрному секторі). До традиційного переліку професій, що завжди користуються попитом, відносяться медичні працівники, інженерні спеціальності, будівельники, енергетики тощо.

Для порівняння: у Канаді, яка приваблює українських абітурієнтів, у виданні Canadian Business опубліковано список 100 кращих професій країни. До десятка найпопулярніших професій увійшли: інженер-нафтовик, старша медсестра, підрядник на установку електроустаткування і телекомунікаційного обладнання, оператор-аналітик систем запису даних, хімік та інженер-хімік, фахівець з охорони здоров'я, керівник будівельних робіт, адвокат, менеджер транспортних систем, економіст [7].

3. Зменшення кількості ВНЗ та студентів. Цей фактор за змістом є неоднозначним, так як, з одного боку, впливає на збільшення рівня безробіття науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів через зменшення фактичного навчального навантаження на вчених та може спричинити погіршення якості вищої освіти (так як сприяє зменшенню конкуренції серед ВНЗ за абітурієнтів), а з іншого – у перспективі шляхом зменшення кількості неконкурентоспроможних вишів сприятиме підвищенню якості вищої освіти (так як відбувається збільшення відповідальності ВНЗ за якісний рівень підготовки студентів). Згідно з даними, наведеними у табл. 2,

Таблиця 2. Кількість ВНЗ, студентів та темпи їх зміни

Кількість ВНЗ, студентів (на початок навчального року) та темпи їх зміни	Роки					
	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015 ¹	2015/2016 ¹
Кількість ВНЗ III–IV рівнів акредитації	349	345	334	325	277	288
Темп зміни кількості ВНЗ III–IV рівнів акредитації, % до попереднього року	–	–1,15	–3,19	–2,69	–14,77	3,97
Кількість студентів у ВНЗ III–IV рівнів акредитації, тис. осіб	2 129,8	1 954,8	1 824,9	1 723,7	1 438,0	1 375,2
Темп зміни кількості студентів у ВНЗ III–IV рівнів акредитації, % до попереднього року	–	–8,22	–6,65	–5,55	–16,57	–4,37

Джерело: розраховано за даними [3].

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Таблиця 3. Видатки зведеного бюджету на освіту

	Роки					
	2010 ¹	2011 ¹	2012 ¹	2013 ¹	2014 ¹	2015 ²
Загальні видатки зведеного бюджету, млн грн, усього	377 842,8	416 853,6	492 454,7	505 843,8	523 004,75	433 159,8
Темп зміни загальних видатків зведеного бюджету, % до попереднього року	X	10,32	18,14	2,72	3,39	-17,18
Усього видатків на освіту у загальних видатках зведеного бюджету, млн грн	79 826,0	86 253,6	101 560,9	105 538,7	100 105,6	75 907,0
Темп зміни видатків на освіту у загальних видатках зведеного бюджету, % до попереднього року	X	8,05	17,75	3,92	-5,15	-24,17
Видатки на вищу освіту у загальних видатках на освіту, млн грн	24 998,4	26 619,6	29 335,9	30 003,1	28 340,5	21 059,8
Темп зміни видатків на вищу освіту у загальних видатках на освіту, % до попереднього року	X	6,49	10,2	2,27	-5,54	-25,69
Видатки у % до загальних видатків, усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
з них на освіту, усього	21,1	20,7	20,6	20,9	19,1	17,5
у т.ч. на вищу освіту	6,6	6,4	6,0	5,9	5,4	4,9
Видатки у % до ВВП, усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
з них на освіту, усього	7,4	6,6	7,0	7,3	6,4	5,5
у т.ч. на вищу освіту	2,3	2,0	2,0	2,1	1,8	1,5
Видатки на вищу освіту у % до загальних видатків на освіту	31,3	30,9	28,9	28,4	28,3	27,7

Джерело: розраховано за даними [9–11].

¹Включаючи видатки бюджетів Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

²Станом на 01.10.2015, без урахування видатків бюджетів Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

спостерігається щорічне зменшення кількості ВНЗ та студентів, котрі там навчаються.

Розірваний зв'язок між освітою, наукою та виробництвом можна вважати однією з причин відірваності знань, отриманих у вітчизняних вишах від вимог роботодавців. Керівники багатьох бізнес-структур не зацікавлені (не мають матеріальних стимулів) брати участь у підготовці фахівців для потреб власних підприємств: для них придбання готових закордонних розробок є менш ризикованим і менш витратним [8]. Слід також зазначити, що видатки зведеного бюджету на фінансування освіти, у т.ч. і вищої, протягом 2010–2013 рр. зростали, а у 2014–2015 рр. спостерігається їх суттєве зменшення порівняно з попередніми роками (див. табл. 3). Також згідно з даними табл. 3 з кожним роком відбувається зменшення обсягу видатків у відсотках до:

– загальних видатків загалом, зокрема загалом на освіту й у т.ч. на вищу (у 2010 р. вони становили 21,1 і 6,6% відповідно, у 2015 р. – 17,5 і 4,9% відповідно);

– ВВП загалом, зокрема загалом на освіту й у т.ч. на вищу (у 2010 р. вони становили 7,4 і 2,3% відповідно, у 2015 р. – 5,5 і 1,5% відповідно).

Зокрема за даними табл. 3 відбулось значне зменшення видатків на вищу освіту у відсотках до загальних видатків на освіту з 31,3% у 2010 р. до 27,7% у 2015 р.

Не на користь потребам економіки виступає й те, що преференцій при послідовному вступі до профтехучилища, технікуму (коледжу), а надалі до вишу немає.

Держава не надає пільг при такій послідовності вступу до навчальних закладів, враховуючи їх профільність. Таким чином, при виборі навчального закладу для підвищення рівня освіти абітурієнт кожний наступний навчальний заклад обирає, виходячи з особистих міркувань (зокрема вартості навчання, кількості бюджетних місць тощо), які практично не відображають чітких орієнтирів при працевлаштуванні у майбутньому за здобутим фахом.

Підвищення ефективності функціонування ВНЗ, післядипломної освіти, аспірантури та докторантури як інструментів підготовки кадрів для задоволення потреб економіки, вимог ринку праці та роботодавців є важливими завданнями на сучасному етапі розвитку економіки України з урахуванням необхідності підвищення фінансово-економічних показників діяльності підприємств, забезпечення як їхньої, так і економічної безпеки ВНЗ і, у кінцевому підсумку, – економічної безпеки держави, країни та національної безпеки загалом.

У цьому контексті погіршення платоспроможності населення, зниження престижу науково-педагогічної та наукової діяльності сприяють нарощуванню загроз економічній безпеці ВНЗ. За даними Державної служби статистики України, кількість випускників ВНЗ, що прийшли на роботу в наукові організації, складала 1% від загальної чисельності зайнятих науково-дослідними розробками. При цьому, з одного боку, спостерігається значне зростання контингенту аспірантів і докторантів, що здобувають наукові ступені у вишах, з іншого – зменшується інтерес

Таблиця 4. Кількість аспірантів та докторантів, а також темпи її зміни

На початок навчального року	Кількість аспірантів ²	Темп зміни кількості аспірантів, % до попереднього року	Кількість докторантів ²	Темп зміни кількості докторантів, % до попереднього року
2010	34 653	–	1561	–
2011	34 192	–1,33	1631	4,48
2012	33 640	–1,61	1814	11,22
2013	31 482	–6,41	1831	0,94
2014 ¹	27 622	–12,26	1759	–3,93
2015 ¹	28 487	3,13	1821	3,52

Джерело: розраховано за даними [3].

¹Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

²На кінець 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 рр.

молодих фахівців до подальшого підвищення рівня кваліфікації та їх чисельність у структурі наукових кадрів. У результаті – відбувається істотна трансформація основних функцій аспірантури та докторантури як джерел якісного поповнення кадрами вищої кваліфікації системи освіти ВНЗ, зміна структури кадрів промисловості, зниження якості дисертаційних робіт, відсутність різноманіття та актуальності при виборі тематики дослідження, а відтак – їх невисока практична орієнтованість на потреби економіки, значний “відтік” фахівців, які закінчили аспірантуру зі сфери освіти і науки з метою працевлаштування в інших сферах, де вищий рівень оплати праці: банківській, фінансовій та бюджетній (державне управління) та у сфері послуг [5], незбалансованість структури аспірантів та докторантів за даними Державної служби статистики України [3] (див. табл. 4) тощо.

Згідно з даними табл. 4 спостерігається нестабільна тенденція до збільшення кількості аспірантів та докторантів, що разом з іншим свідчить про розпорошення бюджетних коштів, адже молоді вчені не тільки не поповнюють ряди вчених ВНЗ чи йдуть працювати в наукові установи, а й не здобувають наукових ступенів. Цьому негативному явищу також сприяє суттєве переваження вчених вищих навчальних закладів (для порівняння: у провідних вишах Європи, США і Канади навчальне навантаження, як правило, не перевищує 100–200 годин на рік, тоді як в Україні згідно із Законом “Про вищу освіту” №1556-VII від 01.07.2014, “максимальне навчальне навантаження на одну ставку науково-педагогічного працівника не може перевищувати 600 годин на навчальний рік”).

Для нівелювання чи зменшення негативного впливу загроз економічній безпеці ВНЗ, держави і національній безпеці в цілому, в умовах реалізації євроінтеграційних пріоритетів України було б доцільно використовувати досвід провідних країн, зокрема в частині:

– зменшення навчального навантаження вчених

ВНЗ, що стало б стимулом для більш якісної їх реалізації як науковців;

– здійснення підготовки вітчизняними ВНЗ фахівців з урахуванням вимог роботодавців та потреб ринку праці і економіки;

– реалізації заходів, спрямованих на запровадження програм перекваліфікації фахівців, зокрема безпосередньо на підприємствах (шляхом активізації співпраці ВНЗ та роботодавців);

– за сприяння держави та за допомогою різноманітних фондів розширення мережі центрів перекваліфікації при ВНЗ.

Висновки. Зазначене дає підстави до висновків про те, що нарощування негативних тенденцій як у сфері вищої освіти, так і економіки в цілому призводить не тільки до погіршення якості вітчизняної вищої освіти та сприяє зниженню рівня економічного розвитку країни, а й створює загрози економічній безпеці вишів, а відтак – і економічній безпеці держави, країни і національній безпеці в цілому.

Для протидії нарощування негативних тенденцій у сфері вищої освіти доцільно реалізувати комплекс заходів щодо фінансування ВНЗ, які передбачають: збільшення обсягів фінансування вишів як з державного бюджету, так і з різних фондів та за рахунок надходження коштів від приватних осіб як благодійні внески та сплата за навчання; здійснення фінансової підтримки на державному рівні та за допомогою різноманітних фондів молодіжних startup-проектів і різноманітних організаційних форм підприємств шляхом надання субсидій, пільгових кредитів, консультацій тощо; реалізація як на державному, так і на регіональному рівнях заходів, що сприяли б підвищенню конкурентоспроможності випускників на вітчизняному та міжнародному ринках праці, зокрема у результаті здобуття другої професії (це стосується як молоді, так і людей середнього віку), наприклад, за рахунок надання пільгових кредитів на навчання.

Список використаних джерел

1. Красовська О.Ю. Роль освіти в сучасних глобальних умовах / О.Ю. Красовська [Електронний ресурс] // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму, 2011. – №1(4). – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vmnef/2011_1_4/28.pdf
2. Мартинюк В.П. Економічна безпека вищих навчальних закладів в Україні : передумови оцінювання / В.П. Мартинюк [Електронний ресурс] // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. 2013. – №25(II). – Режим доступу : <http://eme.ucoz.ua/pdf/252/24.pdf>
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] // Вищі навчальні заклади. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] // Безробітне населення (за методологією МОП) за причинами незайнятості у 2010–2014 рр. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

5. Антонова О.М. Стабілізація і розвиток кадрового потенціалу ВНЗ як найважливіша умова забезпечення економічної безпеки вищого навчального закладу / О.М. Антонова, В.В. Жебка [Електронний ресурс] // Black Sea, Tbilisi, Georgia, scientific journal of academic research. – Лютий 2014. – Том 9. Випуск 2. – С. 47–55. – Режим доступу : https://www.researchgate.net/publication/263235758_0209201.4
6. Які саме спеціальності користуються попитом у абітурієнтів [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://kyiv.ridna.ua/2015/05/yaki-same-spetsialnosti-korystuyutsya-popytom-u-abiturijentiv>
7. Популярні спеціальності в канадських вузах [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://osvitazakordonom.info/populyarni-spetsialnosti-v-kanadskyh-vuzah>
8. Нанотехнології: На шляху від науки до виробництва [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.ukrinform.ua/ukr/news/nanotehnologii_na_shlyahu_vid_nauki_do_virobnitstva_1861672
9. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] // стат. бюл. “Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2013/14 навчального року”. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
10. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] // стат. бюл. “Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2014/15 навчального року”. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
11. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] // стат. бюл. “Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2015/16 навчального року”. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

Стаття надійшла 02.03.2016

УДК 331.91

В.В. Жуляєв, О.В. Бондарук
Zhuliaiev, V.V., Bondaruk, O.V.

Міжкордонна волонтерська праця молоді країн ЄС як особлива форма зайнятості

Cross-border voluntary activities of young people in the EU member states as a special form of employment

У статті висвітлено розвиток міжкордонного молодіжного волонтерства в країнах ЄС (із соціально-економічної точки зору) як особливої форми зайнятості, дається характеристика та мотивація участі молоді у волонтерських міжкордонних проєктах, проаналізовано висвітлення даної теми, вказані проблеми та можливі шляхи їх вирішення, що може бути корисним для розвитку цього руху в інших країнах, які не є членами ЄС, зокрема в Україні.

Ключові слова: міжкордонне молодіжне волонтерство, мотивація волонтерів, ЄС, Рада Європи, Європейська волонтерська служба.

This article highlights the development of cross-border youth volunteering in the EU member states (from the socio-economic point of view) as a special form of employment. It describes volunteer cross-border projects and youth's motivation to participate in them. The article analyzed the coverage of this issue, reveals the problems and their possible solutions which can be useful for the development of this movement in other countries that are not Member States, including Ukraine.

Keywords: cross-border youth volunteering, motivation of volunteers, EU, Council of Europe, European Voluntary Service.

Постановка проблеми. Наша країна проголосила курс на системну модернізацію та інноваційний розвиток як стратегічне завдання на найближчі роки, однак зіткнулася з цілою низкою проблем. Серед них однією з ключо-

вих стала проблема формування ефективної зайнятості населення, зміна соціально-трудова відносин під впливом економічної кризи та тривалого військового конфлікту на сході України, нових потреб та цінностей, розповсюдження дієвих форм зайнятості. Усі ці проблеми неможливо вирішити без зрілого громадянського суспільства, без участі благодійних організацій та розповсюдження добровільної діяльності і волонтерства.

У всьому світі волонтерство вже набуло широкого розповсюдження, а його роль у соціально-економічному розвитку країн світу оцінена на міжнародному рівні. За даними американського Університету імені Дж. Хопкінса, у 2010 р. у волонтерській діяльності по всьому світу брали участь 971 млн осіб, а внесок їх праці у світову економіку оцінювався в 1,348 трлн дол. США [15].

Інститут волонтерства широко представлений в

Жуляєв Владислав Валерійович, юрист-міжнародник, президент громадської організації “Єврофан-12” (Київ);
Бондарук Олександр Володимирович, методист вищої категорії Центру підвищення кваліфікації, Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України (Київ).
Zhuliaiev, Vladyslav Valerijovych, international lawyer, President of the NGO “Eurofan-12” (Kyiv);
Bondaruk, Oleksandr Volodymyrovych, methodologist of the highest category in the Center for Advanced Training, Ukrainian State Employment Service Training Institute (Kyiv).

© Жуляєв В.В., Бондарук О.В., 2016

© Zhuliaiev, V.V., Bondaruk, O.V., 2016